

SIMPOZIONUL IUGOSLAVO-ROMÂN DE LA KLADOVO-DROBETA-TURNU SEVERIN-VRŠAC (28 SEPTEMBRIE – 3 OCTOMBRIE 1998)

Între 28 septembrie – 3 octombrie 1998 a avut loc la Kladovo –Turnu Severin și Vršac cel de al 3-lea Simpozion de arheologia zonei Porților de Fier, organizat de Academia Sârbă de Științe și Arte - Secția de Științe Istorice din Belgrad, Institutul Român de Tracologie din București, Institutul de Arheologie din Belgrad, Institutul de Studii Balcanice din Belgrad și Comitetul iugoslavo-român pentru studiul Djerdapului / Porțile de Fier și Muzeul Porților de Fier din Drobeta-Turnu Severin.

La această manifestare științifică cu tema „A doua jumătate a primului mileniu î.d.Hr.” au participat circa 30 specialiști din Iugoslavia și România, dintre care din Iugoslavia menționăm pe acad. Milutin Garašanin și prof. dr. Nikola Tasić, membru corespondent al Academiei de Științe și Arte și director al Institutului de Studii Balcanice din Belgrad, ambii membri de onoare ai Institutului Român de Tracologie din București, dr. Miloje Vasić, directorul Institutului de Arheologie din Belgrad, dr. Bojana Borić-Braković, directorul Muzeului Național din Belgrad, dr. Jelena Kondić de la Muzeul Național din Belgrad, dr. Boris Jovanović din Belgrad ș.a.

Din partea română, menționăm pe dr. Petre Roman, directorul Institutului Român de Tracologie din București, acad. Mircea Petrescu-Dîmbovița, prof. dr. Alexandru Vulpe, membru corespondent al Academiei Române, dr. Saviana Diamandi de la Institutul Român de Tracologie, Florin Medeleț din Timișoara, președintele Filialei din Banat a Institutului Român de Tracologie, Ion Stângă, directorul Muzeului Porților de Fier din Drobeta-Turnu Severin, dr. Gheorghe Popilian, directorul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolaescu-Plopșor” din Craiova, dr. Valeriu Sârbu din Brăila, membru al Institutului Român de Tracologie, dr. Aurel Rustoiu de la Filiala din Cluj-Napoca a Institutului Român de Tracologie, Georgeta El-Susi, arheozoolog de la Muzeul Banatului Montan din Reșița ș.a.

La aceștia se adaugă dr. Valentin Dergačev, directorul Institutului de Arheologie din Chișinău, aflat, la invitația prof. dr. N. Tasić, pentru documentare în Serbia, în scopul studierii descoperirilor de bronzuri din unele muzee din această țară.

Deplasările de la Drobeta-Turnu Severin la Kladovo și retur, precum și de la Drobeta-Turnu Severin la Vršac și de la Vršac prin Timișoara la Drobeta-Turnu Severin s-au efectuat cu autocarele puse la dispoziție de organizatorii sârbi și români.

Ședințele de comunicare au avut loc în sala de conferințe a Centralei Hidroelectrice de la Kladovo (29 septembrie) și la Muzeul Porților de Fier de la Drobeta-Turnu Severin (1 octombrie), fiind prezidate la Kladovo de dr. Petre Roman și prof. dr. Nikola Tasić (dimineață) și de acad. M. Petrescu-

Dîmbovița și dr. Boris Jovanović (după masă), când au avut loc și discuțiile la comunicările din ziua respectivă. De menționat, că la ședința de deschidere a Simpozionului de la Kladovo, pe lângă alocuțiunile dr. P. Roman, dr. M. Vasić și I. Stângă, au mai adus salutul lor acestei manifestări științifice și reprezentanții autorităților locale, precum și domnul Staniša Paunović, directorul Hidrocentralei Djerdap.

Comunicările de la această primă ședință au fost susținute de specialiștii iugoslavi, în afară de una singură a specialiștilor români (Fl. Medeleț și Marian Gumă). Cu acest prilej s-au susținut teme privitoare la problemele etnice (triballi, moesi, scordisci) de la Dunărea de Jos în epoca cuceririi romane (M. Garašanin), *limes-ul dacicus* (F. Medeleț și M. Gumă), spațiul Dunării Inferioare în secolele V–III î.Hr. (Rastko Vasić), orizontul Postbasarabi (N. Tasić), tradiția epocii fierului scitice în La Tène-ul timpuriu din nordul Balcanilor (B. Jovanović), unele aspecte ale producerii ceramicii din sudul Dunării în secolele VI–IV î.Hr. (Biljana Djordjević-Bogdanović), aspecte socio-economice din nordul Serbiei în a doua jumătate a mileniului I î.Hr. (Staša Babić), istoria timpurie a Singidunum-ului (Miroslava Mirković), descoperiri de piese de harnașament și de arme din sec. I î.Hr., provenind din zona munților Juhor (Milorad Stojić) și fortificații înaintea de Traian pe malul drept al Porților de Fier (Jelena Kondić).

Cea de a doua ședință de comunicare, care a avut loc la Muzeul Porților de Fier de la Drobeta-Turnu Severin, a fost prezidată de acad. M. Garašanin și dr. Gh. Popilian, toate comunicările fiind susținute de specialiști români. În aceste comunicări au fost dezbătute teme relativ la contribuția arheologiei în legătură cu ipoteza istorică din Pompeius Trogus (Prolegomena XXII) relativ la „Incrementa Dacorum per Rubobostem regem” (Al. Vulpe), descoperirile Hallstatt-ului final în sud-vestul Olteniei (Gabriel Crăciunescu), fortificațiile dacice din regiunea Porților de Fier (M. Gumă, Caius Săcărîn și A. Rustoiu), practicile funerare daco-scordisce (Val. Sirbu și A. Rustoiu), descoperirile arheologice din Insula Ostrovu Șimian (Gh. Popilian), descoperirile din epoca La Tène în sud-vestul Olteniei (Ion Stângă) și rezultatele studiilor arheozoologice privitoare la materialele din epoca romană din regiunea Porților de Fier (G. El-Susi).

De remarcat aprecierile foarte favorabile din timpul Simpozionului la adresa lui M. Gumă, decedat recent și fost colaborator al Institutului Român de Tracologie din București și apoi director al Muzeului din Caransebeș, care a tipărit două lucrări de sinteză privitoare la epocile bronzului și Hallstatt-ului din Banat.

Cu prilejul șederii la Kladovo s-a vizitat expoziția de bază, instalată în condiții moderne, a Muzeului Porților de Fier din această localitate.

De asemenea, cu ocazia deplasării de la Kladovo la Drobeta-Turnu Severin s-au vizitat resturile podului lui Traian de pe malul sârbesc al Dunării și castrul roman din zonă, unde s-au efectuat cercetări din 1978 până în 1991, precum și fortificația romano-bizantină din sec. IV-VI de la Karataș (Diana). Cu acest prilej s-a putut vedea, din autocar, și Insula Banului (numită și Ostrovul Golu), situată pe Dunăre lângă Gura Văii (jud. Mehedinți) și cunoscută prin descoperirile din epipaleolitic, neolitic, Hallstatt și din sec. VI-VII.

La Drobeta-Turnu Severin, în afară de resturile capătului de pod de pe malul românesc al Dunării, s-au vizitat ruinele din rezervația arheologică din epoca romană din incinta Muzeului Porților de Fier, precum și acest muzeu, cu o foarte bogată expoziție de bază, instalat în condiții moderne.

După ședința de comunicări de la muzeu a urmat un Consiliul al Comisiei mixte româno-iugoslave a Porților de Fier, care are sediul la acest muzeu, după care a avut loc o ședință, cu toți participanții la Simpozion, la care s-au tras concluziile Simpozionului de către acad. M. Garașanin. Cu acest prilej s-au pus în discuție necesitatea unor monografii în comun privitoare la cercetările arheologice din zona Porților de Fier, caracterul interdisciplinar al cercetărilor din această zonă, precum și stadiul cercetărilor iugoslave și române din zona respectivă. De asemenea, s-a propus ca pentru cel de al IV-lea

Simpozion de la începutul lunii noiembrie 1999 să fie dezbătută tema „Perioada romană de la Traian la Aurelian din zona Porților de Fier”.

În ziua de 2 octombrie, cu prilejul deplasării de la Drobeta-Turnu Severin la Vrșac s-a vizitat cetatea dacică de la Divici, com. Pojोजना (jud. Caraș-Severin) și apoi, după o haltă la Moldova Veche, unde s-a luat masa de prânz la cantina minerilor din zonă, a urmat o scurtă vizită seara la Muzeul de Arheologie din Vrșac, unde participanții la Simpozion au fost foarte bine primiți de conducerea acestui muzeu. Aici însă nu a putut fi vizitat muzeul, piesele aflându-se în depozit, din care, cu peste 30 de ani în urmă, am studiat și publicat, în țară și străinătate, depozitele de bronz provenind din România, cu concursul binevoitor al regretatului arheolog Rastko Rašajski.

În încheiere, considerăm că acest Simpozion iugoslavo-român de la Kladovo-Turnu Severin și Vrșac a fost pe deplin reușit, permițând participanților, prin comunicările susținute și discuțiile care au avut loc, precum și prin deplasările la unele situri arheologice din zona Djerdap / Porțile de Fier, o mai bună cunoaștere a rezultatelor cercetărilor din această zonă, ca și a posibilităților de valorificare prin publicații a comunicărilor susținute. În ceea ce privește această din urmă problemă, publicarea de către Institutul Român de Tracologie a două volume, conținând comunicările de la două simpozioane anterioare, constituie o acțiune meritorie, care se impune a fi continuată.

MIRCEA PETRESCU-DÎMBOVIȚA

SESIUNE DE LUCRU LA ACADEMIA DE ȘTIINȚE DIN GÖTTINGEN

Între proiectele științifice inițiate cu aproximativ trei decenii în urmă de Academia de Științe din Göttingen s-a aflat și elaborarea unei noi ediții a celebrului *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, editat de J. Hoops în anii 1911-1917. Dacă la prima apariție lucrarea a avut patru tomuri, cea de a doua ediție urmează a fi extinsă la peste 30 volume, ceea ce arată anvergura acestui proiect ambițios, la care s-au implicat de-a lungul anilor un mare număr de specialiști, provenind în majoritatea lor din domeniul științelor filologice, arheologice și istorice. De asemenea, trebuie adăugat că mijloacele financiare puse la dispoziție pentru realizarea proiectului au fost și ele substanțiale.

Lexiconul, din care primul volum a văzut lumina tiparului în 1973, apare în cunoscuta editură Walter de Gruyter, Berlin - New York. Până în anul 1998 au fost tipărite primele 12 tomuri, dar apariția celorlalte volume urmează a fi făcută într-un ritm mult mai alert, astfel încât întreaga operă să fie încheiată până în anul 2005. Publicarea restului de circa 20 volume în numai șapte ani, așadar cu o frecvență de circa trei tomuri pe an, a determinat, printre altele, unele reorganizări ale grupului de consilieri și îmbunătățirea modului de conlucrare și comunicare între editori, consilieri, comitetul redacțional și autori.

În același timp, termenii stabiliți de Academia de Științe din Göttingen pentru elaborarea lexiconului au impus și convocarea unor întâlniri de lucru ale forului de conducere (editori și redacție) cu consilierii din domeniul celor trei specialități principale (filologi, arheologi, istorici).

Prima din aceste sesiuni de lucru, ce a reunit pe cei trei editori (prof. dr. Heinrich Beck, Bonn; prof. dr. Heiko Steuer, Freiburg; prof. dr. Dieter Geuenich, Duisburg), pe șefa redacției (privatdocent dr. Rosemarie Müller, Göttingen), precum și pe consilierii arheologi și specialiști în domeniul științelor naturii (prof. dr. Herman Ament, Mainz; prof. dr. Karl-Ernst Behre, Wilhelmshaven; prof. dr. Péter Berghaus, Münster; prof. dr. Volker Bierbrauer, München; prof. dr. Torsten Capelle, Münster; dr. Ion Ioniță, Iași; dr. Jan Peder Lamm, Stockholm; dr. Wojciech Nowakowski, Varșovia; dr. Hans Reichstein, Kiel; prof. dr. Winfried Schenk, Tübingen; prof. dr. Henrik Thrane, Århus; prof. dr. David M. Wilson, Londra), a avut loc în ziua de 7 noiembrie 1998 la sediul Academiei de Științe din Göttingen, instituție care a suportat de altfel și toate cheltuielile de transport și sejur ale participanților. Lucrările sesiunii au fost conduse de prof. dr. Heiko Steuer, specialistul arheolog dintre editori. Întâlnirea a fost excelent organizată și a avut un program dens până seara târziu, cu o pauză pentru masa de prânz și o scurtă vizită la sediul redacției, aflată în vechea clădire a Academiei.

Dezbaterea a început printr-o prezentare succintă asupra elaborării proiectului în cadrul Academiei de Științe din Göttingen și a termenului limită (anul 2005) până la care va continua finanțarea. Este cât se poate de semnificativ că Academia nu a limitat numărul de volume ce vor putea fi publicate, ci doar perioada în care lucrarea trebuie încheiată. În continuare s-au discutat și precizat competențele consilierilor, spațiul geografic de

care fiecare din aceștia urmează să se ocupe în viitor, precum și modul de colaborare și comunicare cu redacția și editorii. Datorită operativității de transmitere a informațiilor și costurilor foarte reduse s-a recomandat folosirea cu prioritate a poștei electronice.

O discuție prelungită s-a desfășurat în legătură cu modul de structurare a diferitelor categorii de voci, precum și referitor la acele voci importante ce ar fi trebuit să apară în primele 12 tomuri, dar care la vremea respectivă au fost trecute cu vederea. Ținând seama că antichitățile germanice din estul și sud-estul continentului sunt foarte slab reprezentate în volumele apărute până acum, s-au solicitat liste cu propuneri de voci noi, ce vor fi incluse în volumele următoare. De asemenea, s-a stabilit și pregătirea unor tomuri suplimentare, cu vocile importante omise în volumele deja apărute.

În general, se poate aprecia că sesiunea de la Academia de Științe din Göttingen în legătură cu pregătirea următoarelor circa 20 tomuri din *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde* a fost o reușită deplină. Succesul ei nu se reduce doar la dezbaterile

asupra lexiconului, care în mod firesc au avut prioritate absolută. La acestea se adaugă și contactele cu alți specialiști, folosite cu promptitudine, în pofida intervalului scurt ce a stat la dispoziția fiecăruia. Discuții pe diverse teme științifice au putut fi purtate de participanții mai ales după terminarea sesiunii, când a fost oferit un dineu de către Academie în onoarea participanților.

După întrunirea de la Göttingen am rămas pentru aproximativ o lună la Frankfurt (8 noiembrie – 4 decembrie). Aici am efectuat o documentare în cunoscuta bibliotecă de la Römisch-Germanische Kommission a Institutului Arheologic German, luând cunoștință de literatura științifică mai recentă asupra antichităților romane și a migrației popoarelor din Europa centrală și de est. De asemenea, am avut mai multe discuții cu prof. dr. S. von Schnurbein referitoare la stadiul în care se află elaborarea „Corpusului descoperirilor romane din Moldova”. În perioada sejurului din Frankfurt am plecat timp de o săptămână și la Bonn, tot pentru documentare, lucrând în bibliotecile de la Institut für Vor- und Frühgeschichte și Kommission für Allgemeine und Vergleichende Archäologie.

ION IONIȚĂ

A V-A SESIUNE ANUALĂ A COMISIEI MIXTE ROMÂNŌ-UCRAINE NE DE ISTORIE, ARHEOLOGIE, ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR

În luna mai, 1994, în incinta Institutului de Arheologie din Iași avea loc o reuniune științifică cu participarea unor arheologi, istorici și etnografi din Iași, București și Kiev, la care, pe lângă comunicările prezentate, s-au discutat și principiile constitutive ale Comisiilor mixte româno-ucraineană și ucraineano-română de istorie, arheologie, etnografie și folclor, care urmau să-și desfășoare activitatea sub egida Academiei Române și a Academiei Naționale de Științe din Ucraina. De la bun început a fost acordată prioritate absolută interesului științific al ambelor părți, care s-au pronunțat pentru un dialog *sine ira et studio* asupra diferitelor aspecte ce țin de preistorie, istorie antică și medievală, urmând ca problemele perioadei moderne și contemporane să fie cercetate de către Centrul de Studii „Bucovina” Rădăuți și de către un Centru de studii similare din Cernăuți.

Sub îndrumarea a doi specialiști de renume – acad. prof. dr. doc. M. Petrescu-Dîmbovița, din partea română, și acad. prof. dr. S. D. Kryžickij, din partea ucraineană – colaborarea științifică româno-ucraineană în domeniile amintite a obținut rezultate remarcabile, subliniate, de altfel, și la ședințele anuale ale Comisiilor de la Cernăuți (1995), Gălănești-Suceava (1996), Baturin-Cernigov (1997) și Celic-Dere-Tulcea (1998).

A V-a Sesiune anuală a Comisiei româno-ucrainene de istorie, arheologie, etnografie și folclor și-a putut desfășura lucrările în condiții decente la Celic-Dere, Tulcea, Galați și București, în perioada 12–17 mai 1998, datorită entuziasmului organizatoric al președintelui Comisiei din partea română, acad. prof. dr. doc. M. Petrescu-Dîmbovița, și a vice-președintelui prof. dr. Dan Gh. Teodor, directorul Institutului de Arheologie din Iași, și grație sprijinului organizatoric și financiar oferit de către domnul dr. Gavrilă Simion, directorul Institutului de Studii Eco-muzeale din Tulcea și de către domnul prof. dr.

Petre Roman, directorul Institutului Român de Tracologie.

Tema principală a Sesiunii s-a referit la așezări rurale de pe teritoriul României și Ucrainei din cele mai vechi timpuri și până în evul mediu inclusiv, fiind prezentate de către participanții din ambele țări comunicări, ascultate cu un interes deosebit, pe marginea celor mai multe dintre acestea fiind purtate și discuții științifice competente.

Cecetătorii români au prezentat următoarele comunicări: „Unele considerații privind așezările și locuințele aspectului Ariușd-Cucuteni al complexului Ariușd-Cucuteni-Tripolie” (M. Petrescu-Dîmbovița); „Așezările din epoca fierului descoperite în Dobrogea” (G. Simion); „Antroponime negrecești în inscripțiile lapidare din orașele grecești nord- și nord-vestpontice în secolele VI–I a.Ch.” (V. Cojocaru); „Comunitățile sătești de la est de Carpați din secolele V–XI” (Dan Gh. Teodor); „Viața economică în așezările situate în câmpia Dunării în secolele X–XVI” (I. Căndea); „Stratificarea etnologică raportată la arheologie” (V. Adăscăliței).

Din partea ucraineană au fost propuse atenției patru subiecte: „Principalele etape în dezvoltarea „Olbiei rurale” (S. D. Kryžickij); „Așezări sătești din regiunea Bugului de Jos în secolele IV–III î.e.n.” (V. V. Krapivina); „Cu privire la Horodiștea Belski” (V. Iu. Murzin) și „Așezările goților din Ucraina” (D. N. Kozak).

Au prezentat rezumate ale comunicărilor și s-au înscris în programul Sesiunii și alți specialiști, care din motive mai mult sau mai puțin obiective n-au putut participa nemijlocit la reuniunea respectivă: V. H. Baumann, „Așezări rurale din Dobrogea romană”; Al. Suceveanu, „Satul în Dobrogea romană”; V. Spinei, „Evoluția habitatului rural la est de Carpați

în secolele XI-XIV"; L. E. Mihailiuc, S. V. Pivovarov, „Onut-ul medieval de pe Nistru”; B. M. Botnariuk, „Amenajări de cult sătești în secolul XI – prima jumătate a secolului XVI în Ucraina”; A. B. Orlov, „Etnicitatea românilor de la sate în Ucraina”; M. R. Selivačev, „Particularitățile creației populare în satele mixte din punct de vedere etnic”.

Sesiunea de comunicări a fost urmată de o ședință de lucru, în cadrul căreia Președintele Comisiei româno-ucrainene (M. Petrescu-Dîmbovița) a prezentat rezultatele activității Comisiei, făcând totodată unele propuneri privind colaborarea științifică pentru anul în curs și pentru anul 1999. Pe parcursul discuțiilor și-au expus punctul de vedere prof. dr. S. D. Kryžickij, dr. V. V. Krapivina, prof. dr. P. Roman, prof. dr. Dan Gh. Teodor și alți participanți din partea română și ucraineană.

A fost apreciat efortul deosebit depus de către directorul Institutului Român de Tracologie, prof. dr. Petre Roman, întru dezvoltarea colaborării româno-ucrainene în domeniul arheologiei, relevantă fiind participarea științifică și financiară a Institutului condus de către domnia sa la săpăturile comune de la Tyras-Cetatea Albă și Satul Nou din Ucraina, ca și sprijinul oferit publicării rezultatelor obținute.

De asemenea, s-a convenit ca Sesiunea următoare, a VI-a, la care vor putea participa zece specialiști din partea română, să-și țină lucrările în Ucraina în 1999 și să aibă ca temă principală „Relațiile dintre populațiile și civilizațiile din regiunile Dunării Inferioare și ale nordului Mării Negre”. În momentul când scriu aceste rânduri cunoaștem deja, că reuniunea respectivă va avea loc la Cernăuți în a doua jumătate a lunii mai.

Pe 14 mai, lucrările Sesiunii desfășurându-se la Tulcea, a fost vizitat Muzeul de Arheologie din localitate, iar după-amiază a fost organizată o excursie în Delta Dunării.

Pe 15 mai participanții la reuniune au efectuat o deplasare la Galați, unde au discutat problema instalării la Galați a unui bust al hatmanului Mazepa și al unui monument al lui Ioan Vodă cel Viteaz la Novosel'skoe în Ucraina, a fost vizitată Secția de arheologie și Lapidarium-ul Muzeului de istorie, biserica „Precista” și alte monumente demne de văzut, cercetătorii beneficiind de amabilitatea deosebită

a gazdei, dl. prof. dr. M. Brudiu de la Universitatea din Galați. La întoarcerea de la Galați la Celic-Dere a fost vizitat șantierul arheologic de la Isaccea.

În ultima zi de lucru a Comisiei (16 mai) activitatea s-a desfășurat la București, fiind vizitate câteva obiective de interes turistic prin amabilitatea și efortul personal al d-nei Tatiana Oprescu de la Serviciul Relații cu Străinătatea al Academiei Române, după care a urmat o vizită la Ambasada Ucrainei, unde d-nii Olexandr O. Čealji, ambasador, Victor Focșa, atașat de presă și alții au susținut necesitatea întăririi relațiilor dintre istoricii români și ucraineni prin studierea de teme și din domeniul istoriei moderne și contemporane și au mulțumit cercetătorilor din ambele părți pentru colaborarea științifică de până acum, care indirect contribuie și la întărirea relațiilor de bună vecinătate dintre cele două state

Comisia mixtă și-a încheiat lucrările cu o vizită la Institutul Român de Tracologie, unde participanții au fost foarte bine primiți de către gazde.

În încheiere nu-mi rămâne decât să subliniez reușita lucrărilor celei de a V-a Sesiuni anuale a Comisiei mixte româno-ucraineană de istorie, arheologie, etnografie și folclor, care, așa cum menționam mai sus, a putut fi organizată numai datorită entuziasmului conducerii Comisiei din partea română și grație sprijinului acordat de către d-nii dr. G. Simion și prof. dr. P. Roman, contribuția financiară a Academiei Române fiind quasi-inexistentă. *In extremis* au fost găsiți bani pentru a asigura cazarea pentru o noapte în București a celor patru specialiști ucraineni. În rest, Filiala din Iași a Academiei Române n-a găsit de cuviință să suporte măcar prețul unui bilet de cls. a II-a la trenul de persoane pe ruta Iași-Tecuci pentru a asigura participarea la reuniune a d-lui prof. dr. Victor Spinei, care urma să reprezinte la ședința Comisiei tocmai respectiva Filială.

Într-un moment când conducerea Academiei Române intenționează propulsarea cercetării românești la nivelul celei europene pe bază de entuziasm gol și cu gândul la viitoarele ședințe ale Comisiei mixte româno-ucrainene ca și la alte manifestări științifice, care, în definitiv, fac onoare Academiei, nu-mi rămâne decât să-l parafrazez puțin pe Cicero: *Quousque tandem abutere, debiles, patientia nostra ?*

VICTOR COJOCARU